

AUDICIÓ COMENTADA: EL MADRIGAL ITALIÀ

A càrrec de Jordi Casas. 21 de gener de 2026.

Comentari /resum de l'audició

El madrigal italià és un dels gèneres més fascinants de la història de la música que es va desenvolupar durant la segona meitat del segle XVI, durant el Renaixement tardà i el Barroc primerenc. És una composició on la paraula i el so es donen la mà. A diferència de la música religiosa de l'època el madrigal és una música profana.

En els madrigals la lletra era el més important i la música estava íntimament lligada al significat del text. Una característica del madrigalisme és el pintar amb sons, els compositors volien que la música descrivís literalment el que deia el poema. Si la lletra deia "pujar", la melodia anava cap amunt; si deia "morir" o "dolor", feien servir dissonàncies que sonaven estranyes o tristes.

Les repeticions no estròfiques en els madrigals són una tècnica compositiva on elements textuais o musicals es repeteixen adaptant-se a la narrativa i expressivitat del poema (madrigalismes), sovint s'utilitzaven per destacar algun missatge important i feien que al públic que les escoltava en tornar a casa seva, li quedessin a la memòria.

La música era monofònica, amb una única línia melòdica, per tal que s'entengués bé el text. Més endavant s'hi afegiren més veus, encara que cada veu tenia la seva pròpia línia melòdica independent que s'entrellaça amb les altres.

Es cantaven a capella, tot i que més endavant si afegiren discrets acompanyaments instrumentals.

El madrigal italià era una música rústica, popular per a ser cantada entre amics en els palaus italians després dels sopars. Els temes més habituals eren l'amor i el desig, sovint amb un erotisme molt subtil (o no).

Les dones tenien prohibit cantar als cors, per tant alguns homes feien de sopranos, paper que més endavant representarien els "castratis". Als concerts a les cases nobles i als palaus les dones no intervenien, però si que ho feien a les festes populars als carrers. Existeixen excel·lents madrigals compostats per dones, p.e. Maddalena Casulana

La relació entre la gran literatura italiana i el madrigal és el que va elevar aquest gènere de simple "cançó" a una de les formes d'art més intel·lectuals d'Europa. Petrarca va ser l'ídol dels madrigalistes, la seva poesia va ser la base absoluta del gènere, els compositors adoraven els seus sonets perquè estaven plens de contradiccions, p.e. *cremo i soc gel*.

Maquiavel, polític, poeta i home de teatre també va fer aportacions als madrigalistes, però els seus textos solien ser més cínics, polítics o satírics

Entre els madrigalistes més importants hi trobem: Carlo Gesualdo, Luca Marenzio i Claudio Monteverdi, aquest darrer el geni absolut que va portar el madrigal des del Renaixement fins al barroc.

Força aviat els flamencs van apreciar la sonoritat que tenien els madrigals i van apareixer també importants compositors francolamencs: Adrian Willaert, Jacques Arcadel i Jacques de Vert que va desenvolupar tota la seva obra a Itàlia i va tenir una gran influència sobre Monteverdi.

Va ser molt comú agafar un madrigal d'èxit, amb una lletra d'amor o fins i tot eròtica, i posar-li un text en llatí o de temàtica piadosa. Això es feia per aprofitar una música que ja agradava al públic i "santificar-la". El mateix Claudio Monteverdi va agafar el seu famosíssim *Lamento d'Arianna* (una escena d'òpera/madrigal on una dona plora perquè el seu amant l'ha abandonat) i el va transformar en el *Pianto della Madonna* (el plor de la Verge Maria davant la creu). La música és gairebé idèntica, però el dolor passa de ser romàntic a ser diví.

El madrigal realment no va morir, sinó que va evolucionar. A mesura que els compositors volien donar més protagonisme a una sola veu per expressar emocions individuals, el madrigal va anar avançant i donant necessitat d'una trama va anar deixant pas a l'òpera i a la cantata.

A inicis del 1600 es va escriure la primera òpera

Els madrigals van arribar a tenir repercussió en la música de Wagner